

מסורת הש"ס

רש"י

ואלו מותרין פרק שני נדרים

ר"ן

טז.

עין משפט
נר מצוה

(א) ונעלי יא: ויש"ן,
(ב) שבוטע יט: (ג) ונעלי יא:
(ד) ונעלי יא:
(ה) ש"ס פ"א מהל,

הגהות הב"ח

(א) גמ' מוקדמא שאוכל
ושלח אוכל שאלתי:
(ב) שם אבי לא אמר
טעם דרב אשי: (ג) רש"י
ד"ה מתינתין וכו' אלף הא
קרבן שאוכל לך ולא קרבן
שאוכל לך ואכיל: (ד) קרבן
חלה עלי אס אוכל. והאי שבוטע
ליכא למימר דחיי שבוטע קאמר
דשבוטע לית בה ממנש כמו בקרבן
אלף שבוטע ממנש קאמר: לא שבוטע
לא אוכל לך אסור. אפי' לרבי מאיר
דהכי גמרינן במסכת שבוטע (דף לו).
דשבוטע אית ליה לר"מ מכלל לאו
אמה שומע הן: גמ' שאוכל שמי
לשונות משמע היו מסרינן. מפניכס
(ו) שיאכל ואמר אכילנא אכילנא ומתוך
כן אמר שבוטע שאוכל משמע
לאכילנא קאמר: (ז) כשלא היו מסרינן
זו אלף מעמנו אמר שבוטע שאוכל:
רז אשי אומר. הא דקתני והאי שבוטע
שאוכל שאי אוכל קתני והאי אסור
דלא אכילנא הוא: פשיטא. דודאי אי
קאמר שאי אוכל ודאי לא אכילנא
הוא ואסור: מהו דסימא. האי דקאמר
שאי אוכל מיקס לישנא כלומר תקון
הלשון הוא (ט) דדעתו היה לומר
שאוכל ונתקל ואמר שאי אוכל ונימא
לעולם להוי כמאן דאמר שאוכל קא
משמע לך דלא דרתי אסור: אשי
לא אמר כטעמא דרז אשי דלא
קתני. במתני' שאי אוכל: רז אשי
הוא נאדי. נדוד וסור מטעמיה
דלדי' דכי היו מסרינן זו לאכול ואמר
לא אכילנא לא אכילנא ותו אמר
שבוטע זין אס אמר שבוטע שלא אוכל
משמע (א) דקאמר אכילנא אס אמר
שבוטע שאוכל משמע קאמר אכילנא לא
דהכי קאמר במתניה לא אכילנא לא
אכילנא שבוטע שאל אוכל דלא אכילנא
אמר שבוטע שאל אוכל זודאי ואס
נמי דאכילנא דמשמע לא אכילנא
שבוטע אי לא אכילנא והיינו חדא
לישנא: והא איכא נמי לפרושי. בניחותא דמשמע לישנא אחרינא והאי
דאמר שבוטע שאל אוכל דלא אכילנא משמע דהאי דאמר לא אכילנא
בניחותא קאמר אס כן לא להוי אסור (א) אי נמי כי אמר ומתינתין שבוטע לא אוכל חלה ודאי
שבוטע דשאוכל דאכילנא משמע ולא ענין אחר ושלא אוכל משמע דלא אכילנא ולא דבר אחר
הלכך מתרץ ומתינתין שאי אוכל דכשאוכל ודאי
לאו משמע אלף אי אמר דאכילנא: ברתני' זה חומר בשבוטע מנדרים. הא דאמרן שבוטע שאל אוכל כו' דשבוטע אסור ונדרים מותר:

מוסף רש"י

שבוטע שתי' שהן
ארבע שאוכל ושלח
אוכל. הן שמיס
המפורשות דמתינתין וקאמר
(ה) להרע או להטיע
דמשמע להרע, ולא אוכל
להרע אוכל להרע, ולא אוכל
שאוכל ושלח אכילתי.
הן שמיס טעמיה דמשמע
חכמים כדילף לה ר"ע
(שבוטע יט:). מסרינן.
מפניכס (ש"ס ב).

פירוש הרא"ש

שבוטע שלא אוכל. ולא
אמר' בחיי שבוטע קא
מתעב דאמרין בקרבן
ובמתנה לעיל בפ"ק (דף
יג:). משום דשבוטע לית
בה מנא ולא שייך למימר
בה בחיי שבוטע: וכן
שבוטע לא אוכל לך
אמר. ונמשמע לא שבוטע
מה שאל אוכל לך מה
שאוכל לך יאה בשבוטע ואף
רבי מאיר מודה דאמרין
בשבוטע מכלל לאו אמה
שומע הן משום דשבוטע

גמ' מתינתין. דהכא לא קתני דלהוי מותר אלף (א) הקרבן שאוכל
ולא קרבן שאוכל ואכיל רבי מאיר היא ולא רבי יהודה: אימא סיפא
לקרבן לא אוכל לך מותר והא סתם. בלדיך פירקין? לקרבן לא אוכל
לך וכו': הא דאמר לקרבן. אסור ומתינתין דקתני מותר דאמר לא

גמ' מתינתין ר' מאיר היא דאי רבי יהודה

לא שני ליה קרבן ולא שני ליה הקרבן אימא
סיפא לקרבן לא אוכל לך מותר (א) והתנן
לקרבן לא אוכל לך רבי מאיר אוסר וא"ר
אבא נעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא
אוכל לך לא קשיא הא דאמר לקרבן הא
דאמר לא לקרבן דלא הוא קרבן קאמר:
מתני' שבוטע לא אוכל לך הא שבוטע
שאוכל לך לא שבוטע לא אוכל לך אסור:
גמ' מכלל דהא שבוטע שאוכל לך דלא
אכילנא משמע ורמינהו (א) שבוטע שתי' שתי
שהן ארבע שאוכל ושלח אוכל שאוכלתי
ושלא אכילתי מוקדמא (א) שלא אוכל
שאוכלתי ושלח אכילתי מכלל דשאוכל לך
דאכילנא משמע (א) אמר אביי דשאוכל שתי
לשונות משמע היו מסרינן בו לאכול ואמר
אכילנא אכילנא ותו שבוטע שאוכל דאכילנא
משמע אבל אמר לא אכילנא לא אכילנא
ותו אמר שבוטע שאוכל דלא אכילנא קאמר
רב אשי אמר שאוכל דשבוטע שאי אוכל
קאמר א"כ פשיטא מאי למימרא מהו דרמינא
מיקס לישנא היא דאיתקיל ליה קמ"ל אביי
לא אמר טעם (א) כרב אשי דלא קתני שאי
אוכל ורב אשי נאדי מן טעם דאביי קסבר
שלא אוכל נמי משמע שתי לשונות היו
מסרינן בו לאכול ואמר לא אכילנא לא
אכילנא ואמר נמי שבוטע בין שאוכל
בין שלא אוכל הדין אכילנא משמע
דאמר ואיכא לתרועה נמי לישנא שבוטע
שלא אוכל שבוטע דלא אכילנא קאמר
אלא תנא פסקה שאוכל דאכילנא
משמע ושלא אוכל לא אוכל משמע:
מתני' זה חומר בשבוטע מבנדרים וחומר
בנדרים מבשבוטע (א) כיצד אמר קונם
סוכה שאני עושה לולב שאני נוטל תפילין
שאני מניח בנדרים אסור בשבוטע
מותר שאין נשבעין לעבור על המצות:
גמ'

שבוטע דמשמע לישנא אחרינא והאי
דאמר שבוטע שאל אוכל דלא אכילנא משמע דהאי דאמר לא אכילנא
בניחותא קאמר אס כן לא להוי אסור (א) אי נמי כי אמר ומתינתין שבוטע לא אוכל חלה ודאי
שבוטע דשאוכל דאכילנא משמע ולא ענין אחר ושלא אוכל משמע דלא אכילנא ולא דבר אחר
הלכך מתרץ ומתינתין שאי אוכל דכשאוכל ודאי
לאו משמע אלף אי אמר דאכילנא: ברתני' זה חומר בשבוטע מנדרים. הא דאמרן שבוטע שאל אוכל כו' דשבוטע אסור ונדרים מותר:

ומהו דרבינו מנחם מנדל. שבוטע דמשמע לישנא אחרינא והאי
דאמר שבוטע שאל אוכל דלא אכילנא משמע דהאי דאמר לא אכילנא
בניחותא קאמר אס כן לא להוי אסור (א) אי נמי כי אמר ומתינתין שבוטע לא אוכל חלה ודאי
שבוטע דשאוכל דאכילנא משמע ולא ענין אחר ושלא אוכל משמע דלא אכילנא ולא דבר אחר
הלכך מתרץ ומתינתין שאי אוכל דכשאוכל ודאי
לאו משמע אלף אי אמר דאכילנא: ברתני' זה חומר בשבוטע מנדרים. הא דאמרן שבוטע שאל אוכל כו' דשבוטע אסור ונדרים מותר:

אי אמרינן דחיי קרבן משמע שרי דקרבן לאו דר אשטעויה הא
ואי אמרינן דקרבן יהא מה שלא אוכל משל קאמר נמי שרי דלא
שוי אסור קרבן אלף מה שלא יאכל הא קרבן שאוכל לך נמי שרי
דחי קרבן קאמר דעביד איניש דמשמע ביה ולא מידי קאמר. וגרר
צעני דהא קרבן גרסינן וכדמצינא

וכוונתו שבוטע הא שבוטע דמתנא
דמותר בקרבן קתני דשבוטע אסור
ולכא למימר דהקרבן גרסי' דמתנא
בפרקין דלעיל (יג:). דהקרבן אסור לרבי
מאיר והיינו תנן דהא דשרי דלא
מתני' (נמי) כר"מ אוקימנא לה בגמרא
אלף ודאי כדאמרן. לקרבן לא אוכל
לך נמי שרי דכיון דכלמ"ד פתוחה
קאמר לא קרבן משמע וליכא למימר
דמכלל לאו משמע הא מה שיאכל היא
קרבן דהא מתני' כר"מ אוקימנא לה
ור"מ הא לית ליה מכלל לאו אמה
שומע הן: ברתני' שבוטע לא אוכל
לך הא שבוטע שאוכל לך לשבוטע לא
אוכל לך אסור. משום דשבוטע לא
אוכל לך משמע שבוטע לא אוכל
לך. והא שבוטע שאוכל לך הכי משמע
דליכא לפרושי לישנא דחי שבוטע
קאמר כדאמרין חי קרבן דלא משמע
איניש הכי. ולשבוטע לא אוכל נמי
אפילו כלמ"ד פתוחה אסור דלע"ז
כלמ"ד פתוחה לא משמע ומתני' רבי
מאיר היא דלית ליה מכלל לאו אמה
שומע הן אפילו הכי שבוטע אסור.
וגרר צעני דהיינו טעמא משום דהא
מסקינן בסוף פרק שבוטע העדות
(שבוטע לו). דכי לית ליה לר"מ מכלל לאו
אמה שומע הן ה"מ בממונא אי נמי
באסורא דלית ב' ממנואל אכל באסורא
גרירא אית ליה ונדרים אסורא דלית
ב' ממנואל ויננה משום דלא משכח בהו
כלל חפלא דהא אינן חלין על דבר שאין
זו ממנש אכל שבוטע אינן אלא אסורא
גרירא שהוא חל בגופו וכוון דאסורא
גרירא ויננה אפילו רבי מאיר מודה
דאמרין בהו מכלל לאו אמה שומע
הן: גמ' (נעלי) מני מסני' רבי
מאיר היא. דלא שני ליה קרבן ולא
שני ליה קרבן דלא צע"כ הדמיון
דאי רבי יהודה מאי אכילא קרבן
לא אוכל לך דשרי אפילו קרבן
שאוכל לך נמי שרי: הא דאמר לקרבן
הא דאמר לקרבן. כלומר כלמ"ד

שבוטע דמשמע לקרבן יהא אכל לקרבן כלמ"ד פתוחה משמע לא קרבן:
מכלל

שבוטע דמשמע לקרבן יהא אכל לקרבן כלמ"ד פתוחה משמע לא קרבן:
מכלל

ועל זה חומר זה חומר בשבוטע מנדרים דשבוטע כה"ג איכא אסורא דאורייתא:

בב א מיי פ"א מהל'
נדרים הלכה יט סמג
לאוין רמז ע"ש כ"ב:
בב ב מיי פ"ד מהל'
שבוטע הלכה כב
טו"ע י"ד סי' רלו סעי'
יא:

בב ג מיי שם פ"א הל'
ג סמג לאוין רלט
טו"ע י"ד סי' רלו סעי'
א:
בב ד מיי שם פ"ד הל'
כב טו"ע י"ד סי'
רלו סעיף יא:
בב ה מיי פ"ג מהל'
נדרים הל' ו ופ"ה
מהל' שבוטע הל' יח
סמג לאוין רמז טו"ע י"ד
סי' רטו סעיף א וסי' רלט
סעיף ד:

תוספות

לא שבוטע לא אוכל
לך אסור. מטעם
מכלל לאו וכו' וא"ת מאי
שאל מקרבין ויש לומר
דמשום דשבוטע חמורה
טפי ממנדרים משום אלוין
לחומרא עדי יט לומר
דטעמא דשבוטע שמי
משום דגרינן שמי ואמר
שבוטע לא אוכל ודלג
לא ויכא דהאי פשיטא
אכל גבי נדר אפי' דלג
לא ויחמר קרבן לא
אוכל לית אסור: זה
החורב בשבוטע מבנדרים.
ומפני לא קרבן לא
אוכל לך וכו' פריך
בגמרא דחומר מכלל
דכר הוא מוקדמא חומר
בשבוטע מבנדרים משמע
הכי דהחומר דנדרים
אינה שור לשבוטע אכל
מ"מ נדר קל הוי והא
מותר קתני ומתני אסורא
לדיך קתני שבוטע שאני
ישן דרדאי נכריס לית
אסורא כ"א מדרגנ
דאמר רבינא ובי שבוטע
איכא אסורא דאורייתא
וא"ת לשיטא אחרינא
דאוקימנא לעיל בגון דאמר
קונם עיני בשניה היום
וכי' דלגש ודאי איכא
אסורא דאורייתא (וכי')
היכא מתעללנא לישנא דתני
דחומר וכו' דליכא למימר
דקאי אסורא פ' כמו
שמתרץ הספר דהתם איכא
אסורא דאורייתא בנדרים
מנו בשבוטע כמו שפי'
וי"ז דקאי דאיוק' דמתני'
וידקדק הכי טעמא משום
דאמר קונם עיני דרבי דכר
ישן פ' ממש אכל קונם שאל
קאי אסורא דאורייתא
כי אס מדרגנ דפרשין
לעיל דכדלוי אמוראי מרזו
דאסורא אסורא דרגנ ולא
פלגי אלף בלישנא דכל יחל

ועל זה חומר זה חומר בשבוטע מנדרים דשבוטע כה"ג איכא אסורא דאורייתא:
מכלל